

«Втомлені війною»*

Юлій Швець

«Піаніно в траві», трагікомедія за п'єсою Франсуази Саган
 Режисерка Оксана Стеценко
 У ролях: Майя Струннікова, Ірина Роженко, Дмитро Петров,
 Максим Стерлік, Владлена Святаш, Роман Жиров, Тетяна
 Петровська, Дмитро Чернявський
 Харківський український драматичний театр ім. Т. Шевченка
 Прем'єра – 30 травня 2019 року.

Сцена з вистави «Піаніно в траві».

За поняттям так званої компліментарної критики, до веселої безтурботності світосприйняття французької письменниці Франсуази Саган належить проявляти по-благливості. Тобто, вважаючи невимогливість до Саган обов'язковою, ми не згадуємо про пом'якшувальні обставини, коли йдеться, наприклад, про Альбера Камю, хоча до цього нас зобов'язує більша вдячність.

Такі міркування турбували мене, коли я йшов на виставу «Піаніно в траві». В її основі – п'єса Франсуази Саган, цього «приворожливого монстра»¹ літератури, якій закидали свого часу «відданість стилістиці орнаментальній і однотонній». Актуальності в п'єсі я не утледів, як і не відчув потреби занурюватися в божественне життя без будь-яких правил і відповідальності чи здивлятися у вічно «неповнолітніх», які прагнуть «просто насолоджуватись усіма радощами життя». Навіщо споглядати – вже на театральній сцені – віддзеркалення того чуттєвого оазису, що складався із радісних і поверхових людей, які перебували в пошуку більш

* Назва однієї з новел Франсуази Саган.

¹ Так оцінював Саган Франсуа Мопіак.

Майя Струннікова та Ірина Роженко у виставі «Піаніно в траві». Режисерка Оксана Стеценко. Харківський театр ім. Т. Шевченка.

певної реальності, ніж той світ, в якому жили, а потім з боргами залишили нам.

Інакше кажучи, на Саган, цю священну корову інтелектуальної попкультури, пора вже глянути чесно й неупереджено, бо її роздратовані послідовники знову знайдуть в її творчості «філософію притулку». Взагалі-то п'єси «фрагментарно бунтівної» та «місцями буржуазної» літературки виринають із небуття саме тоді, коли її послідовники хочуть зімітувати ліберальну війну з суспільними нормами. Невже й цього разу доведеться стати свідком фальшивої мізансцени соціального симулякру?

Весь сценічний простір – це частково спіяні білі дерева. Біла альтанка в глибині ліворуч і такого ж кольору гіпсова статуя в саду поряд із нею. Плетені з лози меблі. Йі сіро-зелений човен, як символ тривожної надії. Погляд блукає між класичними атрибутами театрального саду, де колись вирувало молоде життя. Але наразі все змінилось: колишнім героям за сорок, і зібрались вони, аби воскресити сповнене надій минуле, бо їхнє сьогодення під сумнівом. Єдине матеріальне, що залишилось у алкоголіка, ловеласа, багатіїв та її служниці, – щоденник. Із його рядків і виринає те саме уявне «піаніно в траві», на якому награвав свої казкової мелодії поет-комунікатор, душа компанії. Двадцять років тому він зник без сліду, можливо, помер. За ним усі скучають, бо він єдиний, хто надавав змісту їхньому існуванню. Та згодом, коли ближче до фіналу він воскресне як пустопорожній нувориш, що за час відсутності надбав чималенький капітал, його поява не принесе щастя, лише спровокує спробу суїциду закоханої в нього хазяйки елегантного «саду». Але, з іншого боку, кожного з присутніх змусить переоцінити власне життя й навіть більше – дати цим злим інтелектуалам величезну надію. Жалюгідне асоціальне існування кожного видасться тепер духовно наповненим у порівнянні з жажливою буржуазною пусткою, анекдотичним втіленням якої і став колишній поет.

Сюжет п'єси наштовхнув режисерку на актуальну інтер-

претацію. Радикальних змін зазнав і жанр: комедія трансформувалась в трагікомедію (в якій жоден із героїв, що-правда, не постраждав). А от властиві першоджерелу легкість і ясність манери та точність психологічного малюнка помітно звузились: рахунок за переклад французької «ностальгії» на вітчизняну «трагікомедію» таки довелося сплатити. А сама думка про «кришталеве» кохання, яке розсипається під дією найменших змін температури – часу, емоції, лінощів чи навпаки, надмірно розсудливого погляду, – гармонійно трансформувалась у простосердечну історію втрачених ілюзій – від самого початку смиренно-милих та нездійснених. В утуду реаліям «нового світу» режисерка креативно адаптувала системні мотиви Франсуази Саган, яка свого часу немало потрудились, щоб наблизити до широкого загалу настрій, сюжету і стиль Френсіса Скотта Фіджераल्да. В нього герої, що-правда,

перебували в нав'язливих ідеях свого минулого, тоді як герої Саган, схоже, розуміли, що живуть у шахрайському та нудотному світі, й не мали найменшого бажання повертатись у своє минуле.

У підсумку інтелектуальний егоцентричний блиск злитих із персонажами акторів ніби мав на меті волю й бажання звільнитися від усіх норм моралі, як цього, власне, й хотіла Саган, але жіночі персонажі «Піаніно в траві» режисерки Оксани Стеценко відповідають усім думкам і бажанням чоловіків. Так само акцентована у виставі невиразно лесбійська душевна нудьга «компаньйонки» та її газдині, розумної, красивої жінки з моральними принципами, не знайшла в сюжеті логічного продовження. На тлі новітніх трендів це хвилює і надихає, принаймні чоловіків, хоча «об'єктивна» форма сценічної дії більше навіює певні думки, аніж упевнює в них.

Усьому свій час і місце

Вікторія Котенок

«Сніг у квітні» за повістю «Римська весна місіс Стоун»

Теннессі Вільямса

Режисерка і авторка інсценізації – Поліна Медведєва

Художник-постановник і художник костюмів – Андреас фон Шліппе

Автор музичного оформлення – Тимур Полянський

Балетмейстер – Анжеліка Борисова

Відео – Олександр Братінов

У ролях: Карен Стоун – Ірина Грищенко, Паоло – Костянтин

Темляк, Графіня – Ірина Мельник, Тамара Плашенко;

слуги просценіуму – Юлія Шевченко, Станіслав Мельник

Київський академічний театр на Подолі. 2019

Вистави про акторів популярні серед публіки та довго не сходять зі сцени. Адже багатьом людям кортить дізнатися про приватне життя кумирів, і особливо – служителів мистецтва. Тому майже кожен столичний театр має хоча б одну виставу, де в драматичному чи комічному ключі розповідається про закулісся богеми. Зокрема, про відому французьку співачку й акторку Едіт Піаф у Києві можна переглянути аж чотири сценічні версії: «Едіт Піаф. Життя в кредит» у театрі ім. І. Франка, «Чудо Піаф» у «Колесі», «Життя як чудо» у ЦМ «Новий український театр» та «Edith Piaf: життя в рожевому світлі» в театрі ім. Лесі Українки. Дізнатися про долю Марії Заньковецької пропонують у моновиставі «Актриса» в МТМ «Сузір'я», Сари Бернар – в «Актрисі завжди вісімнадцять...» з Ларисою Кадочниковою у театрі ім. Лесі Українки, Володимира Висоцького – у музично-ліричній виставі «Мій Гамлет. Висоцький» у Новому театрі на Печерську. «Незрівнянна» театру ім. І. Франка розповідає про співачку Флоренс Фостер Дженкінс (грає Наталя Сумська), котра стала відомою попри брак музичного слуху. Колоритні закулісні перипетії зображено в комедіях: «Глядачі на виставу не допускаються» Театру драми і комедії, «Шантрапа» театру «Колесо», «Дивний світ театру» МТМ «Сузір'я», «Театр у

кишені, або Всі ролі зайняті» Театру оперети, «Богема» в Театрі опери та балету для дітей та юнацтва. Драматичні оповіді про акторок у зрілому віці йдуть на сценах МТМ «Сузір'я» («Стара актриса») та театру ім. І. Франка («Самотня леді»). До цих імпрез приєдналась і мелодрама «Сніг у квітні» театру на Подолі.

Літературною основою вистави є повість «Римська весна місіс Стоун» Теннессі Вільямса – відомого американського драматурга, двічі лавреата Пулітцерівської премії. Інсценізацію та постановку здійснила Поліна Медведєва. Багато років вона була акторкою в МХТ ім. А. Чехова (грала у виставах Олега Єфремова, Льва Додіна, Юрія Бутусова, Петра Фоменка та ін.), а після Революції Гідності переїхала до України (родом вона зі Львова). Її вистава «Примари» в МТМ «Сузір'я» два роки тому брала участь в Единбурзькому театральному фестивалі. «Сніг у квітні» – четверта робота Медведєвої як режисерки, і вибір цього матеріалу зумовлений, очевидно, не через бажання догодити смакам публіки, а, радше, схожістю деяких подій у долі власній і головної героїні повісті. Зокрема, рішення завершити успішну акторську кар'єру, переїзд в іншу країну, спроба почати життя з нової сторінки.

Сюжет вистави з першого погляду здається досить про-